

שמירת הלשון

אבק לשון הרע - חפץ חיים ט, ג-ד

הרב חיים סבתו

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל ט, ג'

גם יש לו לאדם לזהר מלשבח את חברו בשבח, הבא לידי הפסד, (ח) כענין האורח, שיצא ברחוב העיר ויפרסם לכל, את אשר גמלו בעל הבית טובה באכילה ושתיה וטרח לפניו הרבה, כי על ידי זה יתלקטו אנשים ריקים ויסורו אל בית בעל הבית ויכלו את ממונו. ועל ענין כזה נאמר (במשלי כ"ז י"ד): "מברר רעהו בקול גדול בבקר השכם קללה תחשב לו". ומזה יש ללמד, דהוא הדיו, אם אחד השיג הלואה מאת חברו, ומפרסם לכל את גדל טובתו, כי על ידי זה מצוי הוא, שיתקבצו אליו אנשים רעים, ואינו יכול להשטט עצמו מהם. וחיב האדם לשמר פיו ולשונו, (ט) שלא יחשד בדבריו, ויתנו אותו כמספר לשון הרע, ואם הביא עצמו לידי החשד, הוא בכלל אבק לשון הרע*.

*מה שלא זכרתי נורא בי פלניא (אש אצל פלוני) בענין אבק, אף שכן כתבתי לעיל בכלל ב' (באר מים חיים ב') ומקורו מרשב"ם בבא בתרא (קס"ה. דבור המתחיל 'אבק'), והשערי תשובה לרבנו יונה, כי ראיתי אחר כך בדברי הגהות מימוני בפרק ז' מהלכות דעות ובדברי הסמ"ג, ומשמע מדבריהם דהוא לשון הרע גמורה.

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל ט, ד'

אסור לדור (י) בשכונת בעלי לשון הרע*, וכל שכן לישוב עמהם ולשמע דבריהם, ואפלו אין בדעתו לקבל את הדבר, כיון שפטה אצניו לשמע, וכמו שכתבנו לעיל בכלל ו' סעיף ב'.

ואם הוא יודע (יא) באחד מתלמידיו, שהוא מבעלי הלשון, צריך להרחיקו מאתו, אם הוא יודע, שלא תועיל לו הוכחה.

ואם באיזה אגס נתפס בחבורת בעלי הלשון, ושומע שהם מדברים לשון הרע, אם הוא משער שאפשר (יב) שתוכחתו תועיל להם להפסיקם מזה, בנדאי מחיב הוא להוכיחם מדיו תורה, ואפלו אם הוא משער, שתוכחתו לא תועיל להם, שיפסיקו על ידי זה, אה (יג) לא יקלקל גם כן על ידי זה, גם בזה אינו רשאי לשתק, כי פן יאמרו עליו, כי הוא כמו הם, וכי הודה על דבריהם, אף כי יתחיב (יד) לענות ולגער בהם לכבוד נקי וצדיק, אשר ישיחו בו. וזה אחד מן הדברים, אשר יתחיב לעזב עבור זה חברת הרשעים, כי יענש בשמעו את דבריהם, וילאה לענותם.

*ומזה נוכל ללמד, דכל שכן שיש לזהר מאד, שלא לקבע לו מקום בבית הכנסת ובבית המדרש אצל בעלי הלשון, כי מלבד שירגילוהו במדתם הרעה להיות גם הוא ממביאי הדבה על בני אדם, עוד יבטל כמה פעמים על ידם מענית "אמן יהא שמיה רבא" ו"ברכו" ומלשמע קריאת התורה וחזרת הש"ג, ועוד כמה עונות עצומים, כאשר בארתי לעיל בפתיחה במצות עשה ז',

דף מקורות

עין שם. ובפרט אם יש לו עת קבוע ללמד תורה, מאד מאד צריך לזהר בעת ההיא שלא להתערב עמהם, כי הרבה יבטל על ידם, ומעט אשר ישאר לו מעת ההיא, לא יהיה לו גם כן שום הצלחה בלמודו, חס וחלילה, כי יהיה פסקי פסקי (קטעים, קטעים), מלבד גדל הענש הידוע לכל להפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה, כמו שאמרו חז"ל, ונאריך בזה, אם ירצה ה', לקמן בחלק ג'.